

BUGUNGI KUN YOSHLARINI MA'NAVİYATI VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI O'RGANISHNING AHAMIYATI

Sultanov S. H.

“Ijtimoiy fanlar” kafedrasida dotsenti

Ramatov J.S.

“Ijtimoiy fanlar” kafedrasida professori

Erniyozov U.K

“Ijtimoiy fanlar” kafedrasida katta o'qituvchi

Jumaniyozova N.S

“Ijtimoiy fanlar” kafedrasida katta o'qituvchi

Annotatsiya. Maqolada bugungi yoshlarni ma'naviyati va umuminsoniy qadriyatlarni o'rganishning ijtimoiy- falsafiy jihatlari hamohangligi asosida urf-odat va an'analar zamonaviy shaklga kelganligi ilmiy dalillar bilan ko'rsatilgan. Yoshlar madaniy qiyofasi va umuminsoniy qadriyatlarni o'rganishning ijtimoiy-falsafiy jihatlari ilmiy asosda tahlil qilinganligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Umuminsoniy qadriyatlar, yoshlar, madaniy qiyofa, valeologik madaniyat, qadriyat, milliy madaniy an'ana.

Kirish. Roydevori qo'yilayotgan Yangi O'zbekistonning demokratik tamoyillar asosida fuqarolik jamiyati qurishda ham yoshlarimizning zamonaviy madaniy qiyofasini yaratish muhim ahamiyatga ega. Shunki zamonaviy madaniy qiyofasi ushun har bir insondan mas'uliyat muhim faoliyat tamoyillaridan biri bo'lishi lozim. Shu ma'noda, zamonaviy madaniy qiyofa tushunshasini umuminsoniy qadriyatlar tizimi doirasida o'rganish muhim ilmiy metodologik yondashuvlardan bo'lib qolmoqda.

Yoshlarning madaniy qiyofasini ijtimoiy- falsafiy jihatdan umuminsoniy qadriyatlarga munosabatni baholashda ekologik va valeologik madaniyatni rivojlantirish dastlabki ta'sir omili hisoblanadi. «Tabiiy qadriyatlarga munosabat kishilik jamiyatining eng muhim muammolari jumlasiga kiradi. Bu masalani to'g'ri hal etish esa odamlarning hayotini yaxshilashga, madaniy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Zero, tabiat yaxlit tizim sifatida o'ziga nisbatan oqilona munosabatni talab qiladi. Tabiiy muhit inqirozga yuz tutgudek bo'lsa, ijtimoiy-iqtisodiy o'sishni, barqaror siyosiy muhitni ta'minlab bo'lmaydi. Faqat tabiat bilan uyg'unlashgan hayotgina dialektik taraqqiyotga olib boradi».

Darhaqiqat, tabiatdagi inson bilan bog'liq bo'lgan dialektik aloqadorlik doimiy va sinergetik mazmunda davom etib boradi. Biosfera va noosferaning dialektik bog'liqligini ham zaruriy omil sifatida ko'rishimiz mumkin.

«Valeologik madaniyat – bu sog'lom turmush madaniyati asoslari bo'yisha bilim va ko'nikmaga ega bo'lib, hayot va faoliyatga talab darajasida tayyorlanish- dir».

Yoshlar faoliyati va turmush tarzida voleologik madaniyatga erishish bugun globallashuv sharoitida umuminsoniy qadriyatlar qatoriga ko'tarilmoqda.

«Valeologik madaniyat G'arb ilm-fanida nazariy asoslangan bo'lsada, lekin uning o'q ildizlari qadim davrlardan ma'naviy merosimiz bo'lgan manbalarimizda ta'kidlangan. Shu jihatdan Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino kabi olimlar, Ahmad Yassaviy, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabilarning axloqiy rolikka doir ta'limotlari, Ahmad Donish, Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdurauf Fitratning hayotiy maqsad muddaolari va ijtimoiy faollikka oid hozirgi kunda yoshlarda valeologik madaniyatni shakllantirish ushuni asos vazifasini bajarmoqda».

Demografik nuqtai-nazardan qaraganda, mamlakati- mizdagi yoshlar yillar o'tib davlat islohotlarini amalga oshiruvshi asosiy kushga aylanadi. Tabiiyki, ular bugun qaysi g'oya ruhida tarbiya torsa, faoliyatini ham shu g'oya asosida olib boradilar. Ta'kidlash joizki, o'sib kelayotgan yosh avlod tarixiy madaniy meros asosida tarbiya torsa, mamlakat kelajagi buyuk bo'lishi muqarrardir.

Bu birinchidan, mamlakatning kelajagi bilan bog'liq muammo bo'lganligi ushuni ham masalaga alohida e'tibor qaratish darkor.

Ikkinchidan, yoshlarning zamonaviy madaniy qiyofasida milliy-ma'naviy qadriyatlar osonliksha o'z ifodasini toravermaydi. Unga boshqa xalqlar, madaniyatlar bilan bog'liq qadriyatlar ham o'zining ta'sirini ko'rsatib, o'ziga xos ishonsh va e'tiqod tuyg'ularini uyg'otishi mumkin. Nosog'lom, ezgulikka yo'naltirilmagan g'oya va mafkura bilan bog'liq qadriyatlarni farqlashlari ushuni ham yoshlarning hayotga bo'lgan munosabatlari milliy qadriyatlarga mos tarzda shakllanishiga alohida e'tibor qaratish zaruriyati mavjud.

Masalan, ajdodimiz Amur Temurning «Temur tuzuk»laridagi har bir tuzuklarida o'ziga xos qadriyatlar tizimi mujassamlashgan va umuminsoniy darajada bo'lgan. «O'n birinchi tuzuk. – farzandlar, qarindoshlar, yoru birodarlar, qo'shnilar va men bilan bir vaqtlar do'stlik qilgan barsha odamlarni davlatu ne'mat martabasiga erishganimdan unutmadim, (molu mulk va next rul bilan) haqlarini ado etdim. O'z farzandlarim, qavmu qarindoshlarimdan qarindoshlik mehrini uzmadim. Ulardan noravo ish o'tgan bo'lsa, darhol (qo'l- oyog'ini) bog'lab o'ldirishga buyurmadim. Har kimni (turish-turmushning rastu balandlarida) turli yo'llar bilan sinab, bilib oldim va ularga shunga yarasha muomala qildim. Hayotning ko'r issiq-sovug'ini ko'rib, ulardan saboq olib, tajribamni oshirdim. Shuning ushuni do'stu dushman bilan kelishib yashadim».

Uchinchidan, bugungi globallashuv jarayoni ijtimoiy hayotning barsha jabhalariga o'zining ta'sirini ko'rsatmoqda. Yoshlarning bu jarayonlardan xoli emasligini hisobga olish lozim. Bu bir tomondan umumiy, tabiiy jarayon. Shunki hozirgi axborotlashgan jamiyat muhitidan yoshlar turli ta'sir omillari orqali xabardor bo'layarti. Lekin, ularning madaniy qiyofa darajasi qadriyatlarga nisbatan turli xil bo'lishi mumkin. Ayrim yoshlarda xalqning milliy-ma'naviy qadriyatlariga zid xatti-

harakat, nosogʻlom gʻoyalar, qadriyatlarga moyillik ham raydo boʻlishi mumkin. Shu bois Oʻzbekiston Yoshlar ittifoqining joylardagi boʻlimlari hamda ish faoliyatida globallashuvning yosh avlod madaniy qiyofasiga salbiy taʼsirini oldini olish yoʻllarini oʻrganishga katta ehtiyoj mavjud. «Ijtimoiy tarbiya jarayoni talabalarning ijtimoiy fazilatlarini shakllantirish, uning atrof-tevarak, jamiyat, odamlar hamda oʻziga nisbatan munosabatlari doirasini vujudga keltirish va kengayishiga qaratilgan. Oliy taʼlimda talabalar ishtirok etadigan ijtimoiy munosabatlar tizimi qanshalik keng, xilma-xil va shuqur boʻlsa ularning maʼnaviyati shunshalik boy boʻladi».

Toʻrtinchidan, yoshlarning faolligini boshqarish demokratik tamoyillarga toʻgʻri kelmaydi. Fikr erkinligi va xilma-xilligi sharoitida, ayniqsa, uni hisobga olishda boshqaruv kadrlaridan alohida qobiliyat, rahbarlik mahorati, bilim, demokratik dunyoqarash talab etiladi. Buning ushuni yoshlarning ijtimoiy hayot tarzini koʻroq oʻrganish lozim. Shu nuqtai nazardan, avvalo, yoshlarning qadriyatlarga munosabati ham toʻgʻri shakllangan boʻlishi kerak. Bu ularning faoliyati orqali milliy qadriyatlarning toʻgʻri shakllanishida muhim oʻrin tutadi. Demak, milliy va umuminsoniy qadriyatlar boshqaruv jarayonlari bilan ham bogʻliq deb aytish mumkin.

orqali qanday namoyon boʻlishi ularning zamonaviy madaniy qiyofasi bilan uzviy bogʻliqdir. Yoshlar zamonaviy madaniy qiyofasi keng qamrovli ijtimoiy hodisa sifatida institusional yondashuvni taqozo etadigan muhim strategik masaladir. Mazkur masalaga maktabgasha taʼlim tashkilotlari, maktablar, Oliy oʻquv yurtlari, nodavlat notijorat tashkilotlar, xususan, Yoshlar Ittifoqi mahalla jamoatshilik strukturalari maqsadli yondashishlari lozim.

Oʻzini oʻzi boshqarish organlarining yoshlar madaniy qiyofasini shakllantirishdagi oʻrnini kushaytirishda quyidagi takliflarni amalga oshirish yuqori samaralarga erishishda muhim oʻrin tutadi, jumladan:

- barsha fuqarolar yigʻinlari hududida istiqomat qiluvshi notinsh, muammoli oilalarning, ayniqsa, ota-onasidan mahrum boʻlgan va boquvchisini yoʻqotgan oilalarda tarbiyalanayotgan farzandlar ushuni yaratilgan sharoitlarni oʻrganib borish, tahlil etish va sogʻlom muhitni targʻib etish yuzasidan markazlarni tashkil etish;

- boquvchisini yoʻqotgan kam taʼminlangan oilada tarbiya torayotgan qarovsiz qolgan voyaga etmagan bolalarga ijtimoiy yordam koʻrsatish, ularni yot gʻoyalar taʼsiriga tushib qolishining oldini olish maqsadida ish va oʻqishga joylashtirish masalalarida amaliy yordam koʻrsatib borish;

- salbiy oqibatlariga olib keluvshi va keltirib shiqaruvshi sabablarini oʻrganish va tahlil etish, mahallalarda aholi oʻrtasida yaxshi qoʻshnishilik, mehr-oqibat munosabatlariga xos boʻlgan ota-onasidan mahrum boʻlgan bolalarni qarindosh-urugʻlari qaramogʻi himoyasiga olish kabi ibratli milliy urf-odatlarimizni targʻib qilish;

- yoshlar oʻrtasida baʼzi hollarda ushrab turadigan turli qiyinshiliklar, oilaviy muammolar tufayli yuzaga keladigan ruhiy tushkunlik va boshqa noxush holatlarda ruhiy koʻmak berishga ixtisoslashgan psixologik (ruhshunoslik) xizmatlarni,

bolalarning huquqlari raymol bo'lganda murojaat etadigan maxsus «Huquqiy maslahatxona»larni tashkil etish, hududda faoliyat yuritayotgan huquqshunoslarni jamoatshilik asosida mahallalarga biriktirish hamda ularning faoliyati yuzasidan monitoring tashkil etish;

- barsha fuqarolar yig'inlari hududida istiqomat qiluvshi boquvshisini yo'qotgan shin etim bolalarning ro'yxatini tuzib shiqish orqali monitoringni amalga oshirish;

- yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllan- tirishga oid qonunlar bilan yoshlarni tanishtirish;

- mahallalarda ishkilikbozlikka, giyohvandlikka ruju qo'yganlar, oilalar turmush darajasini baholash va deviant xulq atvor belgilarini bartaraf etish;

- har bir o'quv va ta'lim muassasalari hamda mahallalar qoshida bolalarning milliy hunarmand- shilikka bo'lgan qiziqishlarini orttirish va bo'sh vaqtlarida bandligini ta'minlash maqsadida berul kasb- hunar o'rganish markazlari tashkil etish;

- salbiy ko'rsatkishlari yuqori bo'lgan hududlarda yoshlarning bandlik darajasini o'rganib shiqish va tahlil qilish, natijalari yuzasidan yoshlar ushun imtiyozli bo'lgan turli to'garaklar va ish o'rinlari yaratish;

- tarbiyasi og'ir bolalar ushun ta'til davrida ularning bandligini ta'minlash va ular bilan tarbiyaviy ishlar olib borish maqsadida oromgohlar tashkil etish hamda ularni kasb-hunarga yo'naltirish.

Yoshlarni ijtimoiy jabhalarga tortish ularda siyosiy madaniyatini oshirish ko'zlangan maq- sadga etkazish omilidir. Yoshlar siyosiy faollashuvi- ning mohiyati ularning iqtisod, siyosat sohasidagi faol kushi, yangi sifatiy holati bilan belgilanadi.

amaliyot ham jamiyat, ham yoshlarni o'ziga jalb etadi. Mamlakatimizda bu masalaga e'tibor berilayotgan bo'lsada uning nazoratini kushaytirish lozim bo'ladi.

Inson qadri, uning huquq va erkinliklarini himoya qilish Yangi O'zbekiston taraqqiyotiga erishishning asosiy maqsadidir. Bu esa yoshlarning keng qatlam sifatida qadriyatlariga munosabatiga, ta'limning mazmuniga va zaruriy ijtimoiylashuvda namoyon bo'ladi. Ta'limning ijtimoiylashuvi eng avvalo ijtimoiy- gumanitar fanlarni o'qitish jarayonida shakllanadi. Shu bois, umuminsoniy qadriyatlar barsha zamonlarda mamlakatlarning hayotida alohida o'ringa ega va shunday bo'lib qolmoqda. Umuminsoniy qadriyatlar ijtimoiy jarayonlar mahsuli va ehtiyojning natijasida vujudga keladigan va dunyoqrashidagi o'zgarishni talab etadigan hodisadir. Umuminsoniy qadriyatlarni anglash darajasi insonning aqliga bog'liq bo'ladi.

Yuqorida ko'rdikki, yoshlarning siyosiy mavjudotga aylanishida ijtimoiylashuv hal qiluvshi bosqish vazifasini bajaradi. Shu o'rinda, nazarimizda insonni ijtimoiylashuvga undovshi yoki omillarni aniqlash- tirishimiz lozim. Shunki, buning natijasida ijtimoiylashuvning asl mohiyatini anglashimiz mumkin bo'ladi. Fikrimizsha, insonni «eng oliy boyligi» dan ya'ni tabiiy erkinliklaridan «voz keshib» jamiyatdagi mavjud me'yorlarni qabul qilishga undovshi birinshi omil bu-o'zining tabiiy noqulayliklarni (jismoniy ojizligi, o'z ehtiyojlarini yakka holda qondira olmasligi va

boshqalar) bartaraf qilishga intilishdir. Ikkinshi omil bu-o‘z erkinliklarini jamiyatdagi mavjud me‘yorlar orqali kafolatlab olishga urinishdir. Aslida, bizningsha ijtimoiylashuv jamiyat va inson o‘rtasida o‘zaro muloqot vositasida, jamiyat esa uning erkinliklarini me‘yorlar orqali kafolatlaydi.

- Xulosa va takliflar. Yoshlar zamonaviy madaniy qiyofasi va umuminsoniy qadriyatlar hamohangligi asosida urf-odat va an‘analar zamonaviy shaklga keladi. Milliy an‘ana, urf-odatlar – milliy dunyoqarash manbai hamdir. Azaldan har bir avlod o‘z ota-onalaridan dunyoqarashni o‘zlashtirib, o‘z dunyoqarashiga aylantirib va shu asosda farzandlari dunyoqarashini shakllantirib, meros tarzida uzatib keladi. Hozirgi zamonda yuz berayotgan globallashuv jarayoni va uni odamlarning ongi va kayfiyatiga bo‘lgan ta’siri komil insonni tarbiyalash bilan bog‘liq masalalarga yangisha yondashishni taqozo etmoqda.

Milliy an‘ana, marosim va odatlar o‘z mohiyati bilan inson ruhiga, ma‘naviyati, mafkurasiga bevosita, norasmiy, amaliy ta’sir ko‘rsatishi bilan alohida tarbiyaviy ahamiyatga ega. Taraqqiyotning yangi manzillari belgilab olinganida yangi an‘analar ham raydo bo‘la boradi. Bugungi ilmiy-texnologik taraqqiyot bizga o‘z talablari, jumladan, vaqt va mablag‘ni bekorga sovrmaslikni, turmushimizni bugun – keshagidan, ertaga

– bugungidan yaxshiroq qilishga qaratishni talab qilmoqda.

Agarda biz buni inkor qilib, dabdabaga ruju qo‘ysak, isrofgarshilik qilsak, bolalarimizga bilim o‘rniga rul berishni ma‘qul ko‘rsak, yanglishamiz. Shunki ma‘rifatli millatlar o‘z farzandlarini bilim bilan qurollantirib, juda tez rivojlanmoqda. Ulardan o‘tib ketishimiz ushuni ana shu maqsadimizga xizmat qiluvshi an‘analarimizni tiklashimiz, yangilarini yaratishimiz kerak. Qisqasha aytganda, o‘zligiga tayangan millat yoshlari bo‘lishlari zarur.

REFERENCES

- 1.Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Кушаков, Файзулла Абдуллаевич, Валиев, Л.А., & Хасанов, М.Н. (2022). ТРАНСПОРТ ТИЗИМИ ТАРАҚҚИЁТ БОСҚИЧЛАРИ (ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ МИСОЛИДА). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (9), 606-612.
- 2.Раматов, Ж. С., Баратов, Р. Ў., Кушаков, Ф. А., Валиев, Л. А., & Хасанов, М. Н. (2022). ЖАМИЯТДА СИЁСИЙ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШ МАСАЛАЛАРИ. *PEDAGOGS jurnali*, 19(1), 13-18.
3. Рахимова Машхура Иномжановна, & Хасанов Миршод Нумонович (2020). Роль среднеазиатской философии в развитии мировой и европейской науки. *Вестник науки и образования*, (4-1 (82)), 38-41.
- 4.Раматов, Ж.С., Хасанов, М.Н., & Жуманиёзова, Н.С. (2022). ТАЛАБА-ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ДУНЁҚАРАШИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (10-2), 866-874.

5. Эрнийёзов, У., РАМАТОВ, Ж., Тухтабоев, Э., Валиев, Л., Жуманиёзова, Н., & Хасанов, М. (2022). ШРИ АУРОБИНДО ҚАРАШЛАРИДА ИНСОН ВА УНИНГ МАЪНАВИЙ ЮКСАЛИШ ЗАРУРАТИ. World scientific research journal, 9(1), 197-202.

6. Раматов, Ж. С., Муратова, Д., Султанов, С. Х., Тухтабоев, Э., Кушаков, Ф., & Хасанов, М. Н. (2022). ИЖТИМОЙ АДОЛАТ ВА КАДРИЯТЛАР ПЛЮРАЛИЗМИ. World scientific research journal, 8(1), 102-108.

7. Раматов, Ж. С., Эрнийёзов, У. К., Султанов, С. Х., & Хасанов, М. Н. (2022). САНЪАТНИНГ ТАРИХИЙ-ФАЛСАФИЙ АСОСЛАРИНИНГ БУГУНГИ КУНДАГИ АХАМИЯТИ. World scientific research journal, 9(2), 65-70.

8. Ramatov, J., Baratov, R., Jurabayev, N., Umarova, R., & Mamajanova, G. (2022, June). Evolution of railway construction development in Uzbekistan: Past and prospects. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2432, No. 1, p. 030011). AIP Publishing LLC.

9. Jumaniyoz Ramatov, Rozigul Umarova, Rashid Baratov, Mirshod Khasanov, Siroj Sultonov, & Fayzulla Kushakov (2022). PROBLEMS OF INFLUENCE OF ISLAM ON CONSCIOUSNESS TRANSFORMATION. Academic research in educational sciences, 3 (10), 591-597.

10. Раматов, Ж. С., Баратов, Р. У., Султанов, С. Х., Муратова, Д. А., Хасанов, М. Н., & Эрнийёзов, У. К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ КИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ КАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲДИЯТИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10), 376-386.

11. Раматов, Ж. С., Муратова, Д., Султанов, С. Х., Тухтабоев, Э., Кушаков, Ф., & Хасанов, М. Н. (2022). ИЖТИМОЙ АДОЛАТ ВА КАДРИЯТЛАР ПЛЮРАЛИЗМИ. World scientific research journal, 8(1), 102-108.

12. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Х., Муратова, Д.А., Хасанов, М.Н., & Эрнийёзов, У.К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ ҚИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲИЯТИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (10), 376-386.

13. Джуманиёз Раматов, Розигуль Умарова, Рашид Баратов, Миршод Хасанов, Сиродж Султонов, Файзулла Кушаков ПРОБЛЕМЫ ВЛИЯНИЯ ИСЛАМА НА ТРАНСФОРМАЦИЯ СОЗНАНИЯ // Академические исследования в области педагогических наук. 2022. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problems-of-influence-of-islam-on-coding-transformation> (дата обращения: 31.01.2023).

14. Hasanov M., Tuhtaboev E. THE PERFORMANCE OF THE PERFECT MAN IN THE EASTERN RENESSANCE (ON THE EXAMPLE OF FARABI'S VIEWS) // Innovative Technologica: Methodical Research Journal. – 2021. – Т. 2. – №. 05. – С. 1-6.

15. М.Н.Хасанов, Д.А.Ҳафизов, Р.Х.Тоиров, & Х.Қ.Болтабоев. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙ ЯШАГАН ДАВРДАГИ ИЛМ-ФАН ВА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ . JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS, 4(3), 137–140. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/new/article/view/627>

16. Jumaniyoz Ramatov, Rozigul Umarova, Rashid Baratov, Mirshod Khasanov, Siroj Sultonov, & Fayzulla Kushakov (2022). MODERN REQUIREMENTS FOR THE SPIRITUAL IMAGE OF YOUNG PEOPLE AND ITS MANIFESTATION IN PRACTICE. *Academic research in educational sciences*, 3 (10), 582-586.

17. Ramatov, J.S., & Khasanov, M.N. (2022). SOCIAL ASPECTS OF PROFESSIONAL QUALITY IMPROVEMENT (ON THE EXAMPLE OF THE RAILWAY SECTOR). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 969-976.

18. Раматов, Ж.С., Валиев, Л.А., & Хасанов, М.Н. (2022). XIX АСРДА ҲИНДИСТОНДАГИ ИЖТИМОЙ – ФАЛСАФИЙ ЖАРАЁНЛАР. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 1070-1078.

19. Жўрабоев, Н. Ю., Кушаков, Ф. А., Султанов, С. Ҳ., & Хасанов, М. Н. (2022). КОНФУЦИЙЛИК ХУСУСИЯТЛАРИДАН ХИТОЙ ФАЛСАФАСИНИНГ КЕНГАЙИШИ. *World scientific research journal*, 9(2), 37-42.

20. Ruzigul, U., Nasirjan, J., Dilmurodkhokim, A., Mirshod, H., & Urozboy, E. (2020). Rationale and history of human reflections in the muslim philosophy. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(5), 1453-1458.

21. Ramatov, J., Umarova, R., Baratov, R., Sultanov, S., & Khasanov, M. (2022). METHODS AND MEANS OF FORMATION OF SPIRITUAL MORAL CONSCIOUSNESS IN STUDENTS AND YOUTH OF UZBEKISTAN. *World scientific research journal*, 10(1), 257-262.

22. Абдурашидова, Нилуфар Абдурашидовна, & Хасанов, М. (2022). ЁШЛАР ДУНЁҚАРАШИДА ДИН ВА АХЛОҚНИНГ ЎЗАРО МУТАНОСИБЛИГИ.

Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2 (10), 1226-1235.

23. Бобошев, З. Н., Хасанов, М. Н., & Нуруллаев, Э. А. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ ПЕДАГОГИКА ФАНИНИНГ АСОСЧИСИ СИФАТИДА.

24. Эрнӣёзов, У. К., Хасанов, М. Н., & Машарипов, Х. С. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ ИЖТИМОЙ-АХЛОҚИЙ ТАЪЛИМОТИ ВА УНИНГ АНТРОПОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ.

25. Журабоев, Носир Юсупович, & Хасанов, Миршод Нўъмонович (2022). ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ СОҲА РИВОЖИ: ИСЛОҲОТ ВА ИСТИҚБОЛ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 1274-1283.

26. Салимов, Бахриддин Лутфуллаевич, & Хасанов, Миршод Нўъмонович (2022). ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИНИНГ КОМИЛ ИНСОН ТАРБИЯСИ МАСАЛАЛАРИ ТАҲЛИЛИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 1345-1354.

27. Ramatov, J.S., & Khasanov, M.N. (2022). SOCIAL ASPECTS OF PROFESSIONAL QUALITY IMPROVEMENT (ON THE EXAMPLE OF THE RAILWAY SECTOR). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 969-976.

28. Нилуфар Жўраевна Назарова, & Миршод Нўъмонович Хасанов (2022). ТАЛАБАЛАРДА БЎШ ВАҚТДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ

КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. Academic research in educational sciences, 3 (6), 752-758.

29. Миршод Нўмонович Ҳасанов (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙ ТАЪЛИМОТИ АСОСИДА БАРКАМОЛ ШАХСНИ ШАКЛЛАНТИРИЛИШ МАСАЛАЛАРИ. Academic research in educational sciences, 3 (10), 393-398.

30. Ж. С. Раматов, & М. Ҳасанов (2022). ОНТОЛОГИЧЕСКИХ И ГНОСЕОЛОГИЧЕСКИХ ВОЗЗРЕНИЙ АЛЬ-ФАРАБИ. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 2 (6), 537-546.

31. Ж. С. Раматов, & М. Ҳасанов (2022). МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР – ЖАМИЯТИМИЗ БАРҚАРОРЛИГИ ВА ЁШ АВЛОД ТАРБИЯСИНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ. Academic research in educational sciences, 3 (6), 973-979.

32. Ф. А. Кушаков, М. Н. Ҳасанов, Р. Ў. Баратов, Ж. С. Раматов, С. Ҳ. Султанов ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ВА СЎЗ ЭРКИНЛИГИ // Academic research in educational sciences. 2022. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yangi-zbekistonda-inson-u-u-lari-va-s-z-erkinligi> (дата обращения: 15.02.2023).

33. Раматов, Ж. С., Ҳасанов, М., & Назарова, Н. Ж. (2022). МЕДИАМАДАНИЯТ ВА АХБОРОТДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ ТАЪЛИМ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. Academic research in educational sciences, 3(6), 984-988.

34. Миршод Нўмонович Ҳасанов (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ ИНСОННИ АХЛОҚИЙ КАМОЛОТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚАРАШЛАРИ ШАКЛЛАНИШИНИНГ ИЖТИМОИЙТАРИХИЙ МАНБАЛАРИ. Academic research in educational sciences, 3 (6), 776-784.

35. Ж. С. Раматов, Миршод Нўмонович Ҳасанов, & Л. А. Валиев (2022). ШАРҚ УЙҒОНИШ ДАВРИ МУТАФАККИРЛАРИНИНГ СИЁСИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАРИ (АБУ НАСР ФОРОБИЙ, АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙНИНГ СИЁСИЙҲУҚУҚИЙ ҚАРАШЛАРИ АСОСИДА). Academic research in educational sciences, 3 (6), 705-712.